

צילום: דניאל גרין / גלובליזציה

ליקול
משפיעים
2018

הקרב על הנשמה של האומה

רשימה מאת יונתן שם אור

לא קורה הרבה, בחירות כאלה. לכאן או לכאן. אין דרך חזרה. בחרת - נסעת. בחירות שאתה יודע, מראש, לא בראייה לאחור, שהן מהסוג הנדיר הזה. בישראל זה טרם קרה, אפילו לא במהפך של 1977, ולו רק בגלל שאיש כמעט לא חשב אז שיש פה איזושהי התמודדות בכלל.

זה

לארה"ב, למשל, זה קרה פעמיים בהיסטוריה. ב־1860 היבחרותו של אברהם לינקולן לנשיא גרמה, כצפוי, לפרישת מדינות הקונפדרציה ולמלחמת אזרחים איומה, מדממת, שגבתה מארה"ב מספר קורבנות כמעט שווה לזה ששילמה בשתי מלחמות העולם גם יחד (כחצי מיליון). 80 שנה אחרי כן, ב־1940, אמריקה בחרה בפרנקלין רוזוולט לכהונה שלישית, והפנתה עורף למתמודד הרפובליקני וונדל ווילקי, שהזהיר, בצדק מבחינתו, כי הנשיא המכהן יכניס את ארה"ב למלחמה באירופה. לו היה ווילקי מנצח, העולם היה נראה שונה מאוד היום. אולי ישראל לא הייתה קמה בכלל. לא היה מי שיעצור את פילדמרשל רומל

+

ישראל איננה ערב מלחמה. אין שום אויב המסוגל להכריע אותה. למעשה, עומד לרשותה כוח הרס שיכול להשמיד לחלוטין כל תוקף פוטנציאלי

ונבעטו. חלק הביתה, אחרים לבית הנשיא. ככה. תתרגלו. בעולם ההייטק קוראים לארבע השנים האלה גרסת בטא. מעין פיילוט מורחב, לשימוש הציבור, שמאפשר ליצרנים ולמשווקים לימוד לקחים, איתור טעויות והכנת המוצר הסופי. הם למדו, שם בימין. הציבור מת על לאומנות, מעריך כוחניות שלטונית, שונא עיתונאים ותקשורת, אוהב להרגיש נעלה על הערבים ונהנה לסמן את כל בני האליטה הישנה והמוכה כבוגדים, שמאלנים, ולא יהודים. אפשר להמשיך, רק שאסור להכניס לקואליציה מישהו מהצד השני. קדימה, לבחירות, אומרים במעבדות המו"פ של הימין, יש לנו מוצר מנצח. זה ימין קשוח. יעיל. חדור אמונה וחותר אל המטרה. הם לא נבהלים שם מהמולת להגני הכיכרות, ולא מתרגשים ממאמרי המערכת של 'הארץ'. ביבי בוודאי רוצה להישאר בבלפור עוד קדנציה, אבל טווח השאיפות של האידיאולוגים בימין רחוק בהרבה. מדינת לאום יהודית מהים עד הירדן, לפחות, נראה מה יהיה כשעבדאללה הירדני יפול. הערבים שחיים בגדה יוכלו לקבל זכויות תושב, כמו אלה ממזרח ירושלים שיש להם תעודת זהות כחולה אבל אסור להם להצביע לכנסת. מכיוון שמשטר דמוקרטי לא ממש מאפשר מודל כזה, צריכים לחסל את הדמוקרטיה. זה לא יכול להתבצע באבחת בחירות אחת, אבל לימין יש זמן. ראשית מוכרחים להרוס את המגן האחרון, לדין ששולחים על בית המשפט העליון קוראים חוק הלאום. מי נגד מדינה יהודית שירים את היד.

באל'עלמין. הטמפלרים היו הופכים לשליטי המקום הזה, ובני היישוב העברי היו מועלים לרכבות ומצטרפים אל בני המשפחות שנותרו באירופה ועלו בעשן השמימה.

• • • • •

בעוד כמה חודשים יהיו כאן בחירות מהסוג הנדיר הזה. בחירות גורליות שמשנות נתיב של אומה. נכון שמתמודדים אוהבים להשתמש במונח הזה, גורלי, גם כאשר מדובר על ראשות מועצת נווה חור, אבל ממתית מתמודדים אומרים אמת. ישראל איננה ערב מלחמה. אין שום אויב המסוגל להכריע אותה. למעשה, עומד לרשותה כוח הרס שיכול להשמיד לחלוטין כל תוקף פוטנציאלי. גם הכלכלה במצב טוב. 300 אלף האנשים שעובדים בהייטק סוחבים קדימה חלק ניכר מהמשק. המגדלים צומחים. הרכבות הקלות והתחתיות מגיעות לערים הגדולות. שכר המינימום אולי כבר לא יעלה, אבל כלכלת הצריכה הישראלית, עם פריסת התשלומים בסופר, כרטיסי האשראי והלוואות מהירות לכיסוי האוברדראפט, יוצרת אווירה של חיים נעימים. מי לא נוסע לחו"ל. מי לא מסתכל על תוכניות הריאליטי במסכים של 50 אינץ' ומעלה. טודו בום. הכל סבבה. גם הסקרים אומרים את זה. הישראלים מאושרים יותר מכל האנשים בעולם. אבל אין להשוות את האושר המדומה והמיסומם של האזרחים לתחושת ההתעלות של מפלגות השלטון. בפעם הראשונה נוצר כאן רצף, ארבע שנים מתוקות של קואליציית ימין טהורה, נקייה מסוסים טרויאניים ומסוטים רעיוניים. יפי הנפש שרצו לקבל תשואות מהשמאלנים בתקשורת, הועפו

+

צילום: הרר יוסטטיין, ויקיפדיה

הציונות לא נולדה בגלל פוגרומים. היא התפרצה באירופה רק כדי לפתור את בעיית הזהות האישית של כל אדם יהודי שחי בסביבה נוצרית

מיד. כדי להפוך את הסדר, קודם אזרח ורק אחר כך יהודי, צריך מדינה שתאפשר את זה. מדינת היהודים. הספר שנשא את השם הזה נכתב בפרץ אנרגיה של חמש יממות. זהו הפטנט נרשם. כל השאר היה טכנולוגיה. קונגרס, בנק, גיוס תמיכה בינלאומית, תנועות נוער, התיישבות, כוח מגן, תקומה. המדינה העברית שקמה לא נוצרה כדי להיות גטו חמוש. אורי אבנרי, שמת בסוף השנה, זקוף, חד וצלול עד הסוף, לא נלאה להכות מדי שבוע על תופי התודעה. המאמר השבועי האחרון שלו היה גם הצוואה. הוא לא היה מיסטיקן, אבנרי, אבל הריאליזם המפוכח שלו הכתיב. כמה זמן כבר נותר לאדם בן 95. כל טקסט עשוי להיות האחרון. כדאי להיות ברורים, מקיפים ומדויקים. או שנהיה יהודים, כתב, או ישראלים. אסטרטגיה פוליטית של נרדפות, כזו שמאומצת בידי הימין, מעדיפה את היהדות על הישראליות. היהודי הוא קורבן נצח.

תועמלני הימין טוענים שמדובר בתסריטי אימים, בתרחישי בלהה דמוניים, שהשמאל שכח מה זה להיות דמוקרטיים, מה זה לכבד את החלטות הרוב

מצבו הגרוע נובע ממעשים ודוניים של האויבים. קל מאוד להתחבר למסר כזה, מי מאיתנו לא נדפק בחיים, מי משיג בעולם הזה כל מה שחלם. ככל שמצבך האישי רע יותר, נוח יותר להאשים את הזולת. אם אתה דפוק, טוב להיות יהודי הרבה יותר קשה לבדוק את עצמך ולתקן. הימין משתמש במערך הרגשי הזה כדי להעמיק את השליטה. היהודיות משתלטת על השיח, על המרחב הציבורי, על התודעה, על החקיקה. כל מה שרצו האבות המייסדים של המדינה נתפס עתה, בראייה לאחור, כפשעים ועבירות כבדות. נגד היהדות, נגד המזרחים, נגד אלוהים. בוני המדינה, טובי בניה, לוחמיה, אלה שנפלו למען קימומה ועל הגנתה - מתווגים עתה כבוגדים. צעירי הפלמ"ח, ילידי הארץ שהרגישו כאן בני בית, דיברו עברית והפנו עורף לשפות ההורים, הם היפוכם הגמור של נערי הגבעות בגדה שמפוזים על האדמה העתיקה ומרגישים כי הם חייליו של האל. החרדים שהתעצמו מאוד מחזיקים במונופול על האמונה. יהודי הוא מי שהם מחליטים עליו. חיילי צה"ל מתחככים עם הדת במשך כל השירות. דת זה יהודי, ויהודים זה אנחנו.

הימין מחזיר את שעון ההיסטוריה לאחור,

עוד יתווכחו הרבה על החוק הזה. יביאו סימוכין, תירוצים, הפרכות. יתרעו, יתרו, יחבקו, יתמכו - אבל לכל זה אין משמעות כמו ההשפעה על רובדי העומק שבהם נוגעות המילים שלו. לא אלה שאין בו, דווקא אלה שבוטלות שם.

לכפור בגטו

שום דבר לא חשוב יותר מזהות. בני אדם מעבירים את חייהם בתמיחות ותהיות על הזהות שלהם, ומשקיעים אנרגיה עצומה בקיבוע התודעתי שלה. אנשים מתאבדים כאשר תפיסת הזהות הזו מתעררת. אין דבר פוגע יותר מאשר הפניית אצבע למישהו ותיוגו במערך זהות שהוא איננו מסכים לו. "למי קראת אידיוט" הוא רק הביטוי היומיומי של ההיתקלות הזאת. אנשים לא טובלים שמגדירים אותם באופן שונה מהדרך שבה הם רואים את עצמם. הציונות לא נולדה בגלל פוגרומים. היא התפרצה באירופה רק כדי לפתור את בעיית הזהות האישית של כל אדם יהודי שחי בסביבה נוצרית. והיא נולדה במדינות שבהן האליטה הנוצרית הייתה חילונית, וגם היהודים שם לא קיימו מצוות. למרות השוויון החוקי, למרות הבוֹן-טון של המעמד המשכיל, הסביבה הלא-יהודית תייגה את היהודי קודם כל ככזה ורק אחר כך כאזרח שווה זכויות במדינה שבה חי. יהודי לפני גרמני. אבל אני, צעק דרייפוס, קודם כל צרפתי. זה לא עזר לו. תיאודור הרצל, שנע אז ראה בעצמו אוסטרו-הונגרי ממוצא יהודי, הבין

הנשיא רוזוולט, בחירתו 1940 // צילום: IL Getty Images

תנחיתו. אגוסט 2017 // צילום: סופי מילרד, הארץ

חלק ניכר מהציבור מת על לאומנות, מעריץ כוחניות שלטונית, שונא עיתונאים ותקשורת, אוהב להרגיש נעלה על הערבים

לימים שלפני הציונות. ביבי הוא התועמלן הראשי. יהודים, יהודים, יהודים. הורגים אותנו רק כי אנחנו יהודים, הוא משקר בלי לעפעף לציבור המהופנט. הפלסטינים הרי לוחמים בכובש הישראלי שלקח מהם את האדמות וגירש אותם מהבית. אולי אין עם מי לדבר, אבל זו לא הנקודה. המלחמה שלהם בנו איננה בגלל השיוך האתני. אבל העם אוהב את תפיסת המציאות של ביבי.

העם נכנס לבית האח הגדול, הנשים עולות במדרגות האדומות ומתחרות בעומק המחשוף. בכניסה הן נעצרות רגע, נושקות למזוזה, ונבלעות בפנים. שם, בימי שיש, עושים קידוש. הגברים חובשים כיפה. בדיוק כמו בבית האמיתי. שם, בחיים עצמם, הם עולים על הרכב בסוף הארוחה ויוצאים לביילוי. הכשרות שלהם היא הימנעות מחזיר ומשרצי ים. יהדות רכה, עממית, כמו בבית ההורים והסבים במקנס, בבגדה, בחאלב. ודאי שאנחנו יהודים, הם מגיבים למירי רגב, אלא מה. קודם כל יהודים. בדיוק כמו שהיינו שם, בגולה.

לעומת זאת, פרטנית, פרטית, זה לא הפריע לאיש. אפילו לא לצאצאים של בוני הארץ הזאת, שהגיעו הנה כדי לשנות את הסדר. אבל עכשיו קואליציית ימין מבושמת מעצמה עפה על היהודיות, ומעיפה את כל השאר. אם זו גם הקואליציה שתנצח את הבחירות, חוק הלאום ייראה לא כמו קו השבר. הוא יהיה רק נקודת הזינוק למהפכה שתתחולל כאן. חוק אחרי חוק, תקנה אחרי תקנה. יהיה פה סדר.

אימת המחנה

תועמלני הימין טוענים שמדובר בתסריטי אימים, בתרחישי בלהה דמיוניים, שהשמאל שכח מה זה להיות דמוקרטיים, מה זה לכבד את החלטות הרוכ. אולי. אבל גם אם קיימת הפרזה בתחושת אובדן הבית, זו עדיין הרגשה ממשית, אמיתית, אותנטית, שמשותפת לפחות לכמעט מחצית האנשים שחיים כאן. מעולם, גם לא באותה שנה נוראה של הרצח בכיכר, לא הרגישו ככה. צעירי ההייטק ונערי הקיבוצים, ילדי התיכונים בתל אביב

הבחירות הקרבות יהיו גורליות, הראשונות מסוגן בדברי ימי המדינה הצעירה הזאת. אלה אינן בחירות על שלום או מלחמה. אלה בחירות על הנשמה של האומה

מדינה שבה היהודיות קודמת לאזרחות. הישראליות שלי נגמרה. הם מגדירים אותי, הם יאמרו, לא כמו שאני רואה את עצמי. זיכרון קדומים יציף אותם. ככה היינו שם. בגולה. זה היה לא טוב, וזה נגמר רע. יישארו כאן כאלה שימשיכו להילחם. ייוותרו מפגינים. אבל כמה כאלה יש. רבים אחרים יצייתו למשוואה החדשה שנכפתה עליהם, אם אני קודם כל יהודי, למה דווקא כאן, למה במקום הזה. למה לא להיות יהודי קנדי, יהודי אמריקאי, יהודי אירופאי. סלמאת. תבלו.

אלה בחירות גורליות, הראשונות מסוגן בדברי ימי המדינה הצעירה הזאת. אלה אינן בחירות על שלום או מלחמה, על הפרטה או הלאמה, על חיסונים או לא, על פונדקאות לחד מיניים, על הדתה במרחב הציבורי, על תחבורה בשבת, על שכר מינימום, על הרפואה הציבורית, על גיוס חרדים, או על סיוע שלישיית לגן. אלה זוטות. הבחירות הפעם הן על הדבר החשוב ביותר לבני האדם.

אלה בחירות על הזהות. על הנשמה של האומה. ●